

Ілияс Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің Қалдықтарды кәдеге жарату бағдарламасы

Негізгі ережелер. Университетте бірнеше бағдарламалар бар: Қағаз бен пластикті бөлек жинау; батареяларды жинау; экологиялық кодексте (электрондық қалдықтар, құрылыс қалдықтары, сынап шамдары) ҚТҚ полигонына шығаруға тыйым салынған қалдықтарды кәдеге жарату.

Қалдықтарды басқару үшін қалдықтардың әртүрлі түрлерін қайта өңдеу және залалсыздандыру қызметтерін ұсынатын компаниялармен келісімшарттарға қол қойылды. Кампуста электронды қалдықтарды, қағазды және пластикті қайта өңдеу жобалары жүзеге асырылды.

1) Қағазды пайдалануды азайту бағдарламасы "Smart Zhetysu" цифрлық платформасы - жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруді ұйымдастыру жүйесі (бұдан әрі-ЖЖОКБҰ). Университет қызметінің негізгі процестерін цифрландыруға және автоматтандыруға бағытталған ЖЖОКБҰ. Жүйе модульдерінде әртүрлі құжаттар, есептер сандық форматта жасалады. Университетте құжат айналымы ("Documentolog" бағдарламалық қамтамасыз ету), корпоративтік пошта жұмыс істейді zu.edu.kz ("Zimbra"бағдарламалық жасақтамасы).

Ішкі құжаттар үшін екі жақты басып шығару режимі. Бұл қағазды пайдалануды айтарлықтай азайтуы мүмкін, яғни университет СО2 шығарындыларын азайта алады.

2 жақты қағазды пайдаланып, басып шығармас бұрын деректеріңізді екі рет тексеріңіз, қағаз көшірмесінің орнына онлайн жүйені пайдаланыңыз.

2) Макулатураны қайта өңдеуге тапсыру. Макулатураны қайта өңдеуге тапсыру-бұл біздің университеттің көміртегі ізін азайтуға бағытталған қадам ғана емес, сонымен қатар болашақ ұрпақ алдындағы жауапкершілігіміздің белгісі. Біз қайта өңдеуге жіберген әрбір қағаз парағы қоршаған ортаға теріс әсерді азайтуға көмектесетінін түсінеміз. Бұл қалдықтарды азайтып қана қоймай, сонымен қатар жаңа материалдарды өндіруге байланысты көміртегі шығарындыларын азайтуға мүмкіндік береді. Осылайша, біз экологиялық жауапкершілік пен әлеуметтік әділеттілік қағидаттарына адалдығымызды растай отырып, неғұрлым тұрақты және экологиялық таза әлем құруға белсенді үлес қосамыз.

3) Пластикалық қалдықтарды қайта өңдеу. Бұл жоба студенттік стартап. Пластикалық қалдықтарды тротуарларға арналған полимерлі-құмды плиткаларға қайта өңдеу инновациялар мен тұрақты дамудың үйлесімді бірігуінің мысалы болып табылады. Бұл процесс қосымша материалдарды қалалық кеңістіктерді безендіріп қана қоймай, қоршаған ортаға жүктемені

азайтатын талғампаз және берік абаттандыру элементтеріне айналдыруға мүмкіндік береді.

Қайта өңделген пластиктен жасалған әрбір плитка функционалды элемент қана емес, сонымен қатар экологиялық жауапкершілікке деген ұмтылысымыздың символына айналады. Біз ресурстарды сақтауға үлес қосамыз және табиғатқа ұқыпты қараудың қаншалықты маңызды екенін еске салатын жайлы, эстетикалық тартымды тротуарлар жасаймыз. Бұл тәсіл бізді таза және әдемі болашаққа шабыттандыратын тұрақты қала құрылысына жаңа мүмкіндіктер ашады.

4) Пластикті пайдалануды азайту бағдарламасы. Асханаларда тек қайта пайдалануға болатын ыдыс-аяқтар қолданылады және ауыз суға тегін қол жетімді.

5) Органикалық қалдықтарды қайта өңдеу

- Ағаш шеберханасынан алынған үгінділер отырғызуды қыста дайындау, компосттау және құрылыс кезінде қолданылады

- Үгінділер, шөп кесінділері, жиналған жапырақтар компост жасау үшін компостталады, содан кейін отырғызу үшін қолданылады

- Қалдықтардың бұл түрін толығымен автономды түрде қайта өңдейтін органикалық асхана қалдықтары толығымен Үй жануарларына арналған тағамдарда қолданылады.

6) Университетте улы қалдықтарды кәдеге жарату. Университетте улы қалдықтарды кәдеге жарату-біздің экологиялық жауапкершілігіміздің маңызды аспектісі. Ғылыми зерттеулер мен білім беру қызметі барысында біз арнайы өңдеуді қажет ететін әртүрлі химиялық заттарға тап болуымыз мүмкін. Мұндай қалдықтарды сақтау, өңдеу және жоюдың қауіпсіз әдістерін жасау студенттердің, қызметкерлердің және қоршаған ортаның денсаулығына қауіп төндіреді. Университет улы қалдықтарды дұрыс кәдеге жарату бағдарламаларын белсенді түрде дамытуда, соның ішінде білім беру және қоғамдастыққа қажетті сақтық шаралары туралы ақпарат беру.

7) Университетте электрондық қалдықтарды кәдеге жарату. Университетте электронды қалдықтарды кәдеге жарату біздің тұрақты даму стратегиямыздың негізгі элементі болып табылады. Технологияны үнемі жаңартып отыру жағдайында біз ескірген компьютерлермен, телефондармен және басқа да электронды құрылғылармен үнемі бетпе-бет келеміз. Бұл қалдықтарды жинау және қайта өңдеу бойынша ұйымдастырылған іс-шаралар кеңістікті босатып қана қоймай, пайдалы компоненттерді алуға және қоршаған ортаның ластануын болдырмауға мүмкіндік береді. Біз студенттер мен қызметкерлерді Планетамызды қорғауға үлес қосып, ескі электрониканы қайта өңдеуге тапсыруға шақырамыз.

8) Университетте құрылыс және металлургия қалдықтарын кәдеге жарату. Университетте құрылыс және металлургия қалдықтарын кәдеге жарату білім беру және зерттеу жобаларында маңызды рөл атқарады. Жаңа ғимараттар салу және қолданыстағы нысандарды қайта құру процесінде қалдықтардың едәуір мөлшері пайда болады. Біз материалдарды қайта өңдеу мен қайта пайдаланудың заманауи технологияларын қолдану арқылы олардың қоршаған ортаға әсерін барынша азайтуға тырысамыз. Оқу процестері мен зерттеулерден туындайтын металлургиялық қалдықтар да мұқият жоюды қажет етеді. Біз оларды қайта өңдеуге және қауіпсіз басқаруға бағытталған тәжірибелерді енгіземіз, бұл қалдықтарды азайтып қана қоймай, студенттердің ресурстарға саналы көзқарасын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Университет тұрақты инфрақұрылымды құру бойынша белсенді жұмыс істейді, онда әрбір компонент есепке алынады және екінші өмір алады.

Біздің университет қатты тұрмыстық қалдықтарды кәдеге жарату үшін сенімді компаниямен серіктестік орнатты. Жасалған шарт негізінде біз қалдықтарды жауапкершілікпен және экологиялық қауіпсіз басқаруды қамтамасыз етеміз, бұл біздің орнықты даму және қоршаған ортаға қамқорлық принциптеріне адалдығымызды растайды.

Инфрақұрылымды дамыту

жөніндегі департаментінің директоры

Р.Б.Боранбаев

Р.Б.Боранбаев

